

TELEGRAFUL ROMANU.

N° 95. ANULU XVI.

Telegrafulu este de doue ori pe septe-
mana : joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
foiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretulu prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celalaltepartii ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Insertele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu, pentru
a dou'a ora cu 5 1/2. cr. si pentru a
treia repetire cu 3 1/2. cr. v. a.

Sabiu, in 21 Novembre (3 Dec.) 1868.

Evenimente politice.

Cestiunea nationalitatiloru des-
legata in intielesulu propunerii lui Deák e de
primulu interesu in tempulu de fatia. Pre catu ne
ierța impregiorările vomu reproduce diferite cuven-
tări in acesta cestiune rostite in diet'a Ungariei,
spre a se puté vedé cum fu cuprinsa din diferite
párti.

Cestiunea uniunii inca e desbatuta si
primita. Cu ocaziunea desbaterei aceste'a
Rannicher au propusu cá legea acést'a sa se
inapoeze ministeriului; iera Macelariu trage
la indoiela legalitatea uniunii.

Interpelatiunea ce o facú Zsedenyi in
delegatiunea ungrésca in privint'a Romaniei, o
respunde in loculu d. Beust bar. Orzzy,
departându (regimulu) dela sine ori-ce intentiune,
de a ocupá principatele dunarene si constatându
numai pericolulu pentru pace din armările cele nein-
datinate acolo.

Din Romani'a se adeveresce scirea latita
de vre-o doue dile, ca I. Bratianu si intregu
ministeriulu a demissionatu. Noulu cabinetu se com-
pune din urmatorii: Dimitrie Ghic'a presedinte,
Cogalniceanu, Vasile Boierescu,
Eraclide, Alessandru G. Golescu si col-
lon. Duc'a.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a (casei de josu) din 20 Nov.
Dupa autenticarea protocolului si dupa unele incur-
se se aterne o propunere spre decisiune, in care
se cere, ca dela 1 Ianuariu 1869 sa se stérgea
vam'a, ce se platescu in unele locuri la drumuri si
la poduri. Urméza raportulu comisiunii centrale
despre proiectulu procedurii civile. Se cetescu a
treia ora proiectele de lege despre darea personala
si despre accisele cárnei si vinului.

Dupa acestea vine la ordinea dilei continua-
rea desbaterei speciale a proiectului de lege despre
educatiunea poporului. La § 23 face Jul. Swarz
o propunere, carea insa dupa o discussiune mai
indelungata, cade, si se primescu §-ulu din testulu
comisiunii.

Desbaterea cea mai interesanta din siedinti'a
acést'a s'a incinsu asupr'a § 64. Ací ia mai in-
tâiu cuventulu V. Babesiu si prin o vorbire mai
indelungata plina de zelu si de spiritulu dreptátiei
si egalitátiei arata, ca prin o decisiune a §-lui ac-
cestuia se vatemá principiulu de egal'a indreptátire
si reciprocitate fatia cu nationalitátile nemagiare, si
anume prin decisiunea din aline'a 3., carea suna:
„in care scóla limb'a instructiunii nu e cea ma-
giara, acolo limb'a magiara are sa se propuna cá
studiu obligatu.“ Vorbitoriulu afla decisiunea a-
cést'a de necorespondetóre si nefolosítóre si dice, ca
mai bine e a se lasá diferiteloru comune voia li-
bera intru alegerea unei limbi, care sa fia obligata
afara de limb'a propunetórie, si acést'a sa se re-
duca la tóte scólele, prin urmare si la scólele ger-
mane si magiare si asiá sa atárne dela voia li-
bera a diferiteloru comune nemagiare a-si alege
limb'a cea magiara séu alta limba; iera cumca se
voru nesú a introduce si a invetiá si limb'a magiara
e lucru firescu, de óre-ce au lipsa de ea cá de
limb'a statului; dara s'ila sa nu fia.

Pentru aceea e de parere, a se modificá aline'a
amintita intr'acolo: ca „sa se propuna inca si alta
limba dintre cele usitate in concernintele tienulu,
care va corespunde mai vertosu trebuintiei popo-
rului si se va alege de auctoritatea comunale.“

Mai incolo dice Babesiu cu privire la aline'a
a 6- ea din § amintitu, intre altele ca, si cele-
lalte natiuni si nationalitáti din patria afara de cea

magiara au istoria loru nationala propria, si déca
vomu sa fimu ecitabili séu chiaru drepti, trebuie sa
recunóscemu, ca este de lipsa cá pre lángea isto-
ri'a patriei, intru carea se cuprinde si istoria na-
tiunii magiare, in scólele populari superiori nema-
giare sa se mai propuna cá studiu de sine si is-
tori'a si geografía propria nationala. Pentru aceea
propune, a se adange la aline'a a 6-a inca si e-
pictulu „natiunale.“

Dupa acést'a C. Tisza in o vorbire plina
de espressiuni atingátóre de personalitate, dice in-
tre altele, ca nu se mira de Babesiu, déca nu iu-
besce limb'a magiara, pentru ca acela nu au cres-
cutu in astfelulu de scóli, in care sa fia domnitulu
limb'a magiara si in care sa fia auditu vre-odata
jeluirea, ca de ce nu se invatia si limb'a magiara.
Apoi denéga vorbitoriulu istoria celoru-lalte natiuni,
afara de cea a natiunii ungréscei.

Sig. Borlea spriginisce prin vorbirea sea
propunerea lui Babesiu, dicendu in fine, ca prin
espressiuni vatemátóre cá ale lui Tisza a si prin
suspicionari nici ódata nu se voru puté síl deputatii
románi sa parasésca aperarea drepturiloru si
pretensiuniloru drepte.

Hodosiu spriginindu propunerea lui Ba-
besiu aduce in vorbirea sea inainte, ca aici nu tre-
buie vorbitu din punctu de vedére alu nationalitá-
tiei, ci alu culturei; si tocmai pentru acést'a nu
trebuiecu silite scólele nemagiare, a instruí in lim-
b'a magiara.

Mileticiu dechiera, ca in intielesulu art.
XXV din an. 1790 serbiu au dreptu, a otari ei in-
sisi obiectele predánde in scólele loru pentru ca
acést'a e o emenare din autonomi'a loru confessiu-
nale.

Fatia cu Tisza dechiera vorbitoriulu, ca
serbiu din Ungari'a au istoria loru propria nati-
onale, pentru ca istoria loru nu datéza numai din
diu'a aceea, cându au emigratu in Ungari'a.

In fine venindu la votare propunerea lui Ba-
besiu, cade, si se primescu § 64 dupa testulu co-
misiunii.

Asemenea se respinge si o alta propunere a
lui Babesiu cu privire la normarea obiectelor de
invetiamentu pentru scólele civice, despre care trac-
téza § 74 — si asiá se primescu in siedinti'a ac-
cést'a §§-fii din testulu comisiunii pâna la § 79
fára schimbare.

In siedinti'a (casei de josu) din 21,
Novembre e la ordinea dilei proiectulu de lege pri-
vitoriu la instructiunea popularia. O desbatere mai
indelungata au fostu asupr'a unei propuneri din
partea dep. Schwarz privitóre la inmultirea le-
filoru pentru profesorii de preparandia, carea ven-
indu la votare, cade. O alta discussiune mai viua
se incinge la § 123. asupr'a unei propuneri din
partea lui Manojloviciu, privitóre la im-
partirea tierii in districte scolare; dara si acést'a
fu respinsa, primindu-se ameuamentulu lui Lu-
zsinsky la §-ulu amintitu „ca numai capital'a
forméza unu cercu scolaru deosebitu“. Cei'a-lalti
§-i se primescu preste totu cu pré putiene modi-
ficatiuni neesentiale.

Siedinti'a (casei de josu) din 22 Nov.
Dupa autenticarea protocolului cetesce Ladis. Co-
vács referatulu comisiunii in privint'a reorgani-
sárei biroului stenograficu. Amesuratu propunerii
lui P. Nyáry, care e spriginita si de Deák, se res-
pinge propunerea comisiunii, — pentru ca s'au
abatutu dela decisiunile de mai inainte ale casei,
inmultiendu si membri si sum'a biroului amintitu,
— si se insarcinéza presedintele, a denumi per-
sonalulu in sensulu decisiuniloru mai de inainte.

In fine se impartu sedulele pentru alegerea
membriloru comisiunii in caus'a Fiumei.

In siedinti'a (casei de susu) din 23
Novembre se publica legile sanctionate despre com-
planarea cu Croati'a, despre stergerea lezei de u-
sura si despre adausulu creditulu pentru ministrulu
de interne, se cetesca nuntiele casei de josu in
privint'a legiloru despre tarifa vamala pentru Dal-
mati'a, despre darea personala si despre darea con-
sumulu de vinu si de carne, si in fine despre de-
cisiunile privitóre la biroulu stenograficu si la mo-
dificatiunile din legea procedurii civile.

La sfersitu se aduce la cunoscutia sosirea
unoru magnati din Croati'a si ca cei'a-lalti inca voru
sosi preste patienu.

Siedinti'a (casei de josu) din 23 Nov.
Dupa autenticarea protocolului si dupa unele incur-
se presentéza Jul. Cuz in numele comisiunii
finantiale referatulu despre control'a datoriei inca
neasiediate a statului, pensiunile comune si bud-
getulu ministrului de finantia.

Se cetesce a treia ora proiectulu de lege
privitoriu la instructiunea popularia. La pro-
iectulu de lege despre procedur'a civila se primescu
modificatiunile propuse de comisiunea de codifica-
tiune. Se cetesce referatulu comisiunii centrale
despre proiectulu de lege privitoriu la regularea u-
niunii cu Transilvani'a, — si se da la tipariu.

Dupa acestea urméza pertractarea despre bu-
getulu ministrului de codificatiune, carele dupa unele
discussiuni se primescu dupa testulu comisiunii.

Proiectulu de lege despre espropriatiune ven-
indu la pertractare se primescu preste totu cu pu-
tience modificatiuni neesentiale.

Pre siedinti'a urmatóre se pune la ordinea di-
lei legea nationalitatiloru.

In siedinti'a dela 24 Novembre, dupa
autenticarea protocolului cetesce bar. Kemény
reportulu comisiunii drumulu de feru in privint'a
proiectulu de lege a drumulu de feru Oradea-ma-
re—Brasiovu. Em. Csengery cetesce raportulu co-
misiunii centrale asupr'a lezei interconfessionale.
Sectionea recomanda cu acesta ocaziune regimulu,
sa presenteze in scesiunea viitória a dietei unu
proiectu de lege pentru egal'a indreptátire a tutu-
roru confessiuniloru.

Dupa acést'a presied. face cunoscutu casei, ca
au sositu deputatii croati la dieta, cari dupa vre-o
câte-va minute si sosescu in sala, fiindu condusi
de cuestoru. Primirea loru erá petrecutá de entu-
siastice aclamári. Dupa ce s'au asediatu in par-
tea drepta a salei se radica Vancanovics si se
adreséza cu o cuventare in limb'a croata cátra
casa, si dupe acést'a predá presiedinteliu creden-
tialele sele si ale celoru-lalti membri croati. Pre-
siedintele respunde si acestuia apoi respunde in
limb'a magiara Zsuvics. In aceea si siedintia se a-
legu dintre densii patru membri pentru delegatiu-
nea ungrésca.

La ordinea dilei vine cestiunea nationalitáti-
loru; inainte de acést'a aterne Macelariu
urmatóru:

Proieptu de resolutiune.

Considerându, ca Ungari'a, Croati'a Slavoni'a
si Dalmati'a, precum si marele principatu alu Tran-
silvaniei compunu statulu de sub corón'a santului
Stefanu;

Considerându, ca aceste tieri si anume Tran-
silvani'a si Ungari'a, in puterea santiunei pragmatice
si pre temeulu mai multoru diplome si legi mai
noue si mai vechi de dreptu publicu, s'a bucuratu
pururea de guvernamenta si legelatiune autonoma,
separata!

Considerându, ca intre Transilvani'a si cas'a
domnitória, pre temeulu sanctionei pragmatice pri-
mite de diet'a Transilvaniei la 1722 si inarticulate

la 1744, totdeună a sustatu asemenea lagatura, că si între dinasti'a si Ungari'a;

Considerându, că după unitatea de interesu între tierile sorori Ungari'a si Transilvani'a nu numai pentru presinte, ci si în viitoru este de lipsa si de doritu o uniune mai strinsa decâtu cea personale, basata pre sancțiunea pragmatica;

Considerându, ca art. I. de lege alu dietei din Clusiu dela anul 1848, si deca elu n'ar fi atacabile nici din punctu de vedere formale nici materiale, nu este decisiunea unui corpu reprezentativu alu poporului, ci a unui corpu feudale,

Considerându, ca ideia fundamentale a unei mai strinse uniuni între aceste doue tieri sorori nu pôte se jaca în decisiunea unui corpu feudale, ci numai în condițiunile unei mai eficace dezvoltatiuni materiale si spirituale ale popóreloru locutiórie într'aceste tieri;

Considerându, ca astfelu de uniune numai atunci pôte se fie salutară si duratória, deca regularea ei definitiva se va tiené socotéla de interesele poporatiunii nu numai a uneia; ci si a celeia lalte;

Considerându, ca ucést'a numai asié este cu potintia, deca nu numai un'a, ci si cea lalta tíera va avé corpulu seu reprezentativu;

Considerându, ca capacitatea de o deslegare fericită a acestei cestiuni nu pôte compete eschisivminte reprezentatiunii poporului neci uneia, neci altei tieri de sine singure, ci numai ambeloru între sine, de o porriva;

Considerându, ca Transilvani'a nici la 1848 n'a avutu, nici astadi nu are reprezentantia a poporului;

Considerându, ca o lege electorale necesaria pentru infintiarăa unui corpu reprezentativu, privindu referintiele de dreptu publicu ale Transilvaniei după 1848, este posibilu numai pre calea unei resolutiuni maiestatică;

Considerându, ca o resolutiune maiestatică de astfelu, a cărei'a îndreptărire se motiveza prin neincungiurabilitatea ei, nu numai nu stă în contrastu cu principiile dreptului naturale ale constituționalismului, ci este chiar condițiunea prealabilă a ucéstui'a, si că atare cu atăt'a mai multu este justificată, cu câtu mai multu cuprinde ea în sine materialminte recerintiele constituționalismului;

Considerându, ca astaci acestoru recerintie ar respunde mai veritoru spiritulu articolului V, de lege din anul 1848 dela Posionu;

Considerându, ca chiamarea legelatiunii nu pôte fi, a stă cu mânilu legate prin decisiunile timpului trecutu si a subordină legii interesulu poporului, prin urmarea trecutului viitorulu, scopulu medilocului; ci chiamarea ha chiar detorintia ei este, a aduce legi în favóreă poporului;

După tóte acestea considerându ca proiectulu de lege de pre tapetu stă în dreptu contrastu cu cele insirate, —

Casa sa se pronuncia prin **Resolutiune**:

Ca ea între impregiurările constatórie, nu se apuca de desbaterea proiectului de lege propusu de ministeriu în caus'a uniunii între Transilvani'a, si Ungari'a. Cu o cale cas'a si dechiara dorintia ca regimulu respundatoriu, cu incuviintiarea Maiestătei Selse, sa mijlocésca câtu mai curendu conchiamarea unei diete nóue în Transilvani'a pre temelulu unei legi electorale compuse după principiile articolului de lege V din Posionu de la anul 1848, si contielegerea ambeloru diete se faca posibilu regularea definitiva a acestei cestiuni.

Datu din Pest'a în anul 1868.

(Urméza 19 subscrieri.)

După ucést'a aduce Fr. Deák în **cestiunea nationalitatiloru** unu proiectu specialu. Elu dice:

Proiectulu ce-lu depunu eu pre més'a casei în cestiunea nationalitatiloru, consuna în multe puncte cu celu alu comisiunii centrale. Nu consuna insa cu ucést'a în privintia economica. Mai departe în privintia logica si în fine în mai multe puncte, după cari eu amu o opiniune, ce diferesce de cea a comisiunii.

A-siu puté sa-mi aduc parerile mele la desbaterea speciale a §§-loru singuratici din proiectulu comisiunii; insa fiindu ca eu chiar si testulu proiectului de lege l'asiu schimbá în unele privintie, punendu unele din cele ce le dice comisiunea la inceputu, la finea proiectului, nu-mi rămâne alt'a decâtu sa iéu acum cuventulu înainte de desbaterea speciale.

Tempulu e scurtu. Cu oratiuni lungi nu voi sa petiecu tempulu acestu scurtu. Simplu voi sa spunu ca convingerea mea e, ca în Ungari'a nu mai o natiune politica esista; unitaria, nedespartita, cea ungu éasca. — Si toti cetatenii statulu unguri suntu egalu îndreptătitu. Cella-laltu principiu, pre carele-lu confesezu e acela ca egal'a îndreptătire în privintia limbiloru usuatè în tíera, numai într'atăt'a pôte fi supusa unei reguli deosebite, pre câtu ucést'a se va recere de unitatea imperiului, de regimulu si administratiune, precum si de unu cursu rapede alu justitiei.

Dicu mai departe, ca ceea ce are sa se intemple în numele statulu în consecutiunea cu unitatea tieri, nu pôte sa se intemple decâtu în un'a limbă a statulu, asiá dara în limb'a magiara.

Prin urmăre eu dechiaru, ca limb'a discussiuniloru în legelatiunea Ungariei si preste totu a întregi activitati parlamentarie trebuie sa fia cea unguéasca. Legile trebuie sa se desbata si compuna în limb'a unguéasca, dara pre lángra ucést'a sa se edea legile si pentru nationalitatile singuraticè ce locuiescu în tíera si în limbile loru, limb'a regimulu trebuie sa fia în tóte ramurile cea unguéasca, precum e acum. Cu tóte aceste nu me spóriu deca în municipie, comune si biserici se va aplicá limb'a fia-cărei nationalitati, asemenea la justitia, fara de a vedé unu pericolu pentru principulu statóritu de mine indata la inceputulu espusetiunii mele. Nu voi sa-mi intarescu asertiunea mai de aprópe, pentruca deca aru fi de Ipsa, voi face ucést'a la incheierea desbaterei, unde si asi'a amu cuventulu din urma.

Nu mai o observare mai amu de facutu în privintia procederei la justitia de instantia prima. Eu a-siu fi gat'a si a-siu dorí, că unde suntu mai multe limbi protocolarie, sa se desbata în limb'a protocolulu, pentruca în ucést'a nu vedu urmări pericolóse pentru principulu susu amintitu si dicu ca e convingerea mea, ca noi ucést'a trebuie sa o facemu ne incungiuratu, deca voim sa introducemu în Ungari'a institutulu juriloru, pledarea verbale si publicitatea.

Ide'a, ca acolo unde locuitorii nu suntu unguri procesulu sa curga în limb'a unguéasca, nu aflu nici decum sa fia în interesulu natiunii unguéscu, ba nici ca se pôte pune în lucrare.

De almintrea, fiindu mie mi e tare de unu resultatu, lasu parerea comisiunii în valóre, ca acum sa se sustiena usulu de pâna aci, pâna cându se va fi pusu în lucrare principulu verbalitati si alu publicitati. Avendu convingerea, ca indata ce se va fi pusu în lucrare, publicitatea si verbalitatea, procederea în limb'a nationale va resultá că o consecutiunea necesaria si cas'a va trebui sa concéda atunci si form'a de lege.

În fine a-siu voi sa facu o paralela cu privire la logia între propunerea comisiunii si propunerea mea. Propunerea comisiunii pune în fruntea definitiuniloru sele principulu, ca nationalitatile suntu egalu îndreptătitu; si mai departe totu ce e în privintia aplicării limbiloru singuraticè ese că exceptiune. În definitiunile aceste ce urméza mai de parte nu se dice ca limb'a parlamentaria safia cea unguéasca si asiá în consecutiunea aru urmă din logia propunerei comisiunii, ca fia care deputatu pôte în dieta vorbi în limb'a lui, ceea ce de siguru nu a fostu intentiunea comisiunii.

Firesce ca din spiritulu propunerei întregi s'aru puté deduce interpretatiunea cea adevérata, insa la ce sa nu primim indata o decisiune chiara în lege, carea sa nu fia supusa nici unei indoiele? Dara nu voi merge mai departe în a intári propunerea mea, cu atátu mai putienu, cu câtu aceea în cea mai mare parte consuna cu propunerea comisiunii.

Remâne că inalt'a casa se decida, deca propunerea mea e de a se desbata numai decâtu séu mai întâiu sa se dea în tipariu.

Se decide a se dá în tipariu si sa deschide desbaterea generale asup'ra proiectului recomandat de comitetulu centrale.

Dr. Alesandru Mocioni cuventulu: *)

De ór'a ce mi-am luat indrasnéla se asternu o contra-propunere, Onorat'a Casa se-mi permita a o si motiva în contr'a testulu de la comisiunea centrala.

Mi pare reu ca desfasiurarea pareriloru mele nu pôte fi asié de scurta, că-si a antevorbitoridului,

*) După „Albin'a“.

a binemeritatulu deputatu din cerculu centrale a orasiului Pest'a, — de aceea ceru stimat'a atentiune casei.

Pâna a nu intrá în materia, nu potu retacé, aceea dorintia sincera ca, pre câtu de eu bucuria am inceputu din'a de astadi, totu asié de eu bucuria si spre multiamire comuna se si finim — cu ajutorulu lui Ddieu — desbaterea acestui obiectu.

Marturisescu, On. Casa! ca voindu sa motivezu contrapropunerea mea, nu facu ucést'a fara de óresi-care ingrigire, căci după desbaterile în sectiuni potu sa sciu dejá cumca prin acestu pasu alu meu facu opusetiune barbatiloru de statu atátu de eminenti si de esperti; — nu potu face ucést'a fora de óresi-care ingrigire, cându iéu în socotintia aceea desproporțiune, ce esiste între greutatea problemei si între slabele mele facultati. (Se audim!)

Cestiunea e seriósă, seriósă si de multa importantia, iera consecutiunile ei nu se potu prevedé. Importantiei acesteia i este egala aceea responsabilitate mare, carea cu tóta greutatea apésa astadi pre fie-care deputatu: — si este consciintia viua a acestei responsabilitati, carea mi face de detorintie asternerea unei contra propuneri.

O. Casa! Se voru fi gasindu si de aceea — nu vréu sa dicu ca în asta casa, ci în tíera — cari de a dreptulu si neconditionatu néga că ar esiste o cestiune de nationalitate si cumca ideia nationalitatei ar fi sositu si preste otarele tierii nóstre. Marturisescu, ca n'afu de lipsa a pasi cu arguminte în contr'a acestora, căci nu mi-ar fi cu potintia sa convingu eu cu arguminte, pre aceia, pre cari nu-i potu convinge faptele, — de aceea motivarea mea o adresezu numai acelor'a, cari recunosc existintia cestiunii de nationalitate si cari prin urmăre au si intentiunea a o deslegá.

Fiindu ca parlamentulu se dice infalibilu câtu e pentru forma, si inzestratu cu putere deplina, — de aceea în deslegarea acestei cestiuni, precumu si în cele lalte, pôte alege între dóue căi, si adeca ori ca parlamentulu are de cugetu a deslegá cestiunea pre bas'a dreptatei,

ori ca abstragendu de la dreptate, vré s'o deslege numai — nu voi dice: după volnici'a, ci — după otarirea majoritatei purcésa din vointia ei libera. (Strigári: Dóra n'o va deslegá după voi'a minoritatei? !)

Casulu de în urma nu-mi este iertatu sa-lu presupunu despre camer'a reprezentativa, si neci lu voi presupune; caci în acestu casu ar fi de priosoru ori-ce discussiune, de órece volnici'a este nemarginita, în locm'a poterii imaginórie a omului, si asié e indaru, a luptá cu arguminte contra ei.

Dreptaceea voi sa credu cumca Onorat'a Casa vrea se deslege cestiunea pretensiuniloru nationali pre bas'a dreptatei, între marginile întregitátei politice si teritoriale a tierii. Fiindu asié, deslegarea cestiunii depinde — după parerea mea — de la trei conditiuni principali.

În reptulu, este purerea effuintia esentiei pretensiuniloru, pentru cari esiste acelu dreptu; de aceea la deslegarea acestei cestiuni condițiunea prima — după parerea mea — este: ca se aducemu la evidintia, cari suntu pretensiunile îndreptătitè ce isvorescu din esintia ideii de nationalitate?

A dóua condițiune principale la deslegarea cestiunii este aceea, ca (ori-care ar fi convingerea nóstra în asta privintia, ori cari ar fi pretensiunile îndreptătitè) se permitu ca aceste pretensiuni suntu la o natiune totu asié de naturali că si la alt'a; avendu natura egala, naturalminte pretindu si scutu egalu în fatia legii, si astfelu sa li recunóscemu principulu egalitátei.

A trei'a condițiune este conformitatea scopului. Asiá trebuie se otarim aci, că principiile odata primite se nu rămána o silute numai pre chartia, ci sa devina fapta pre câtu numai se pôte cu privire la relatiunile etnografice ale patriei nóstre.

Avemu naintea nóstre dóue proiepte, vreu se dicu trei. Aceste trei proiepte d'ferescu între sine asié de tare în privintia basei, dreptiunii si scopului, principiile cuprinse în ele suntu atátu de contrarie, în câtu eu nu vedu în densele de câtu numai unu punctu de convenire, numai într'unu punctu se intânescu, si ucést'a este întregitátea teritoriala si politica.

Că se me precepti mai bine; aflu de lipsa a premitu cumca, conformu conditiuniloru ce le-amu pomenitu, eu la acestu obiectu facu distingere între principiile fundamentale si principiile de conformi-

tate. Aceste din urma, se potu aplicá in desclinate moduri, fára se vina in contradicere cu egal'a indreptátre a nationalitátiloru. Acést'a o spunu din capulu loculu pentru cá sa nu fiu silitu la repetiri in decursulu vorbirei mele.

Simtindu de nationalitate este asié de vechin cá si natiunile, iéra acestea a buna séma voru fi atâtu de vechi cá si insusi genulu omenescu. Nóna este numai idei'a de nationalitate. De vomu invrednici de atentiune acele batalii si revolutiuni, alu cáror'a teatru fu Europ'a, desclinate de la dieceniulu alu treile alu secului acestu'a; — de vomu considerá miscamintele, ce se petrecura in Greci'a, Belgiu, Munteni'a si Moldov'a, Poloni'a, Russi'a, Prussi'a si Germani'a, Scandinavi'a, Schleswig si Holstein, remanendu aici in patri'a nóstra: nu se póte sa nu precepemu cumca aceste miscaminte tóte, nu suntu alta de cátu efflointi'a unei idei fundamentale, nu suntu alta de cátu aplicarea la timpu si la relatiuni locali a unui aceluia-si principiu fundamentalu, nu suntu alta de cáta singuratecele fractiuni din aceea-si unitate.

Fie ori cátu de diferitóriu singuratecele scene in acést'a drama a straformárii generali, fie ori cátu de contrarie in fondulu si in directiunea si in scopulu ce caracteriséza singuratecele fase: esperinti'a cotidianá ni o spune, ca popórele Europei de câte ori nisuiá sa ajunga acusi pre bas'a dreptului istoricu acusi pra bas'a dreptului naturalu, ici cu medilóce legali colé cu medilóce revolutiunarie, acum sub numirea de constitutionalismu, apoi in aliancia cu puterea absoluta, cându prin egala indreptatire si alta data prin nedependintia si suprematia, — purure idei'a nationalitátei le a imbolditu, dorinti'a de a-si asecurá esistintia si desvoltarea individualitáti nationale.

Acést'a este idei'a fundamentale a fiecáru miscamentu, acést'a este idei'a fundamentale a tuturor miscamintelorú câte se petrecu astadi in Europ'a.

Aflu de prisosu a desfasurá acést'a mai pre largu si a dovedi cu exemple, cáci noi cu totii suntemu in focalariulu acestoru miscamente, — si procesulu reconstituirei imperiulu austro-ungurescu este o „camera obscura“ in carea cu fidelitate se oglindéza acéste aparitiuni de ori-ce colóre si tendintia.

Dara, déca esperinti'a ne invatia, ca ide'a nationalitátei nu este decátu nisuinti'a de a asecurá esistintia si desvoltarea individualitáti nationale; apoi de alta parte conceptulu nationalitátei ne conduce necesariaminte tocma la acést'a convingere.

Nationalitatea, — fiindu universitatea ómeniloru pre cari originea, topografi'a, istori'a si prin urmare legamentulu limbii ii impreuna strinsu la oalata, carele cuprinde in sine simburile desvoltárei morali, si de óre-ce are consciintia despre acést'a, — din aceste cause este o persóna, o persóna juridica.

Acést'a persóna juridica, cá tóte persónele, si-are naturalminte interesulu seu primu si celu mai sántu, adéca sustinerea esistintei seale proprie.

Deci subiectulu pretensiuniloru nationali in ordinea prima nu póte sa fia unu individu séu altulu, nici toti laolalta, ci numai natiunea cá atare. Nu sciu déca in asta privintia voiu intempiná consentimentulu majoritátei din asta on. casa, dara déca s'aru gási de acei'a, cari aru crede cumca acést'a nu numai nu e bine, ci e si periculosu, atunci s'aru nasce intrebarea: ore avemu noi puterea de a impedeá?

In asta privintia aflu de lipsa a examiná: cari suntu causele ideei de nationalitate? — Eu destingu patru cause, anume dóue esterne si dóue interne.

De cause esterne consideru principiulu suveranitatéi poporulu si principiulu de egalitate. Acestea au petrunsu la popóre si n'au pututu remané fára de influintia, cáci natur'a interna a omulu i-lu îndemna spre imitatiune. Intre causele interne insiru progresulu celu mare pre terenulu cultúrei, de alta parte directiunea democratica a constitutionalismulu.

(va urmá in nrulu viitoriu).

In siedinti'a acést'a mai vorbira Bartal contra proiectulu minoritátei, Dimitrie vics pentru project. minor. Ludov. Simonyi pentru propunerea lui Deák.

In siedinti'a din 25 Nov. se continua desbaterea dupa unele interpelatiuni si alte afaceri mai merunte si vorbesce

Trifunatiu pentru proiectulu minoritátei. Din vorbirea, ce o tienú ministrulu de culte bar. Eötvös in siedinti'a de astadi despre legea nationalitátiloru, impartásimu urmatórele:

Cei ce au vorbitu pána acum au manecatu din punctulu de vedere alu singurateciloru nationalitáti. Eu acést'a nu o aflu de corectu, mai întâiu, pentru ca aici nu siedu deputatii singurateciloru nationalitáti, ci deputatii tierei; a dóua pentru ca cestiunea nationalitátiloru e cestiunea aceea, in care interesele tuturor cetatieniloru suntu mai tare identice un'a cu alt'a. Noi dorimu cu totii deslegarea cestiunei nationalitátiloru.

Noi trebuie sa fimu convinsi cu totii, ca interesele tuturor se potu asecurá numai prin infiorirea tierei. In sfersitu noi suntemu convinsi cu totii, ca infiorirea tierei depinde dela aceea, ca tóte interesele ei trebuiescu asecurate. In privintia tinentelorú dara nu e diferintia, ci numai in felulu si modulu ajungerei lorú. Majoritatea vrea sa deslege cestiunea pre basea libertátei in dividualé. Votulu minoritátei insa cere: 1) arondarea comitatelorú dupa nationalitáti; 2) domnirea unei nationalitáti in teritoriile acestea arondate; 3) impartirea oficielorú si dignitátiloru dupa nationalitáti.

Lá o cestiune asiá momentósa, precum e o impartire nóua teritoriale trebuie chiarificatu mai întâiu, ca pre ce basa sa se esopereze acést'a? Despre cestiunea acest'a nu se afla nimic'a in propunerea minoritátei. Mai inainte de tóte aru trebui sa se faca unu criteriu obiectivu despre nationalitate. Aro sa se privéscu aci cá decidiatoriu sunetulu numelui, ascultarea marturielorú despre purtarea individiloru respectivi, séu originea?

Mai incolo nu se otarescu nici forulu, inaintea cáruia aru avea a se decide certele despre punctulu acest'a, si care in casuri de controversé aru „osândi“ pre cine-va la vre-o nationalitate (ilaritate!).

Esperintiele anulu din urma de pre câmpulu statistice au aretatu, ca otarirea nationalitátei nu se póte lasá in dechiararea libera a individiloru. Asiá dara prin unu pasu, prin care se aduce in pericolu nationalitatea tuturor cetatieniloru statulu, nu se póte ajunge liniscirea aceea, la care nesuescu dd. Mocioni si Miletiú. (aplausu).

Insa póte ca arondarea comitatelorú e numai mijloculu. Tient'a e, cá sa se dechiaré in singuratele comitate câte o natiune de domnitóre. Propunerea minoritátei nu spune, ca sa se enuntia acést'a odata pentru totu-déun'a, séu numai pentru unu s'ru de ani anumiti. Déca s'aru urmá calea cea dintáiu, ast'a aru fi unu reu mare, pentru ca nationalitáti se schimba in continuu, si asiá s'aru nasce pentru singuratecele nationalitáti drepturi istorice, dupa ce acelea au incetatu dejá de multu, de a formá majoritatea in vre-unu comitatu. Cálea a dóua aru fi impreunata cu dificultáti si mai mari, pentru ca totu la cinci séu diece ani aru trebui sa se faca o impartire nóua in tiéra.

Dara chiaru si dechiararea unei limbi de domnitóre in vre-unu comitatu, este numai unu mijloculu. Tient'a sa fia liniscirea nationalitátiloru. Insa óre linisci-s'aru intr'adeveru nationalitáti, déca s'aru primá propunerea minoritátei? Nu póte fi indoiéla; ca o nationalitate nu s'aru simti liniscita, o nationalitate, carea atâtu pentru numerulu ei cátu si pentru cultura ei merita unele consideratiuni: e vorb'a de cea nemtíesca. Nu se afla nici unu teritoriu mai mare, unde nemtii aru fi in majoritate. Pána acum'a firescu, erá obiceiulu, a nu luá pre ungurii si pre nemtii in considerare la cestiunea nationalitátiloru!

Eu sum convinsu, ca nu se va aflá nici unu invetiátu, care aru fi in stare sa arondeze comitatele din Ungari'a asifeliu, incátu sa nu vina in cele mai multe comitate mai multe nationalitáti. E adeveratu insa, ca in momentul, in care s'aru enuncia in singuratele comitate domnirea majoritátei, acelea, care nu suntu in majoritate, nu voru fi liniscite. De óre-ce insa tóte nationalitáti in unu locu suntu in majoritate, in altulu in minoritate, unele nationalitáti de pre unele teritorie restrinse — precum este d. e. multu stimat'a nationalitate serbéscu, cárei'a i-aru veni unu teritoriu fórté restrinsu — s'aru multiamí, iéra pre tóte cele-lalte teritorie aru fi supremata.

Multi credu, ca cestiunea nationalitátiloru e numai rezultatulu agitátiunei maiestrite. Eu nu sum

de opiniunea acést'a. Cestiunea nationalitátiloru e numai o ramura a miscamentulu aceluia mare de libertate, care au produsu in patri'a nóstra rezultate asiá mari, si care au dusu la libertatea si ecitatea tuturor individiloru si confessiuniloru.

Póte se dara crede, ca vomu delaturá atunci o miscare, a cárei basa o forméza idei'a libertátei, déca vomu creá privilegii? déca vomu organizá tiér'a nóstra astfeliu, incátu sa nu se afle in patri'a acést'a nici unu cetatianu, care sa se póta simti liberu in tóte comitatele, care sa póta privi tiér'a intréga de patri'a sea?

Lumea sta asiá de demultu, au devenitu asiá de varia, si domnita de ómeni asi'a de feluriti, incátu se póte dice cu totu dreptulu, ca in privintia acést'a nu se póte produce nemicu, ceea ce nu aru fi esistatu deja mai inainte intr'o forma séu alt'a.

Pentru aceea se póte face usioru si cu dreptu avisore la Elveti'a si Belgiu, unde in adeveru inca esista totu acelea relatiuni de nationalitáti, cá si in patri'a nóstra, numai nu trebuie nitatu, ca in proportiunea acést'a totusi se afla o mica diferintia. Relatiunile acestea nu esista in tierile amintite acum'a; ele au esistatu inainte cu o mie de ani.

In evulu acelu, cându in urm'a luptelorú si frecárele provocate prin reformatiune au fostu ajunsu in fine confessiunile fatigate la pacea dintáin, atuncea isi cantau ele asecurarea drepturilorú tocmai in astfeliu de statoriri, precum le postesce acum'a deputatulu Mocioni in propunerea sea, cá adéca in fiacáre comitatu arondatu sa fia o confessiune domnitóre. Acést'a nu este alt'a decátu aplicarea principiulu: „cujus regio, illius religio.“ Seimu, ca fiecare confessiune singuraticá pretindea o parte anumita din oficiile publice pentru sine, seimu, ca diferitele comune se edunara sub unu stindardu deosebitu. Si ce au fostu urmarea acestoru nesuinte? Nu au fostu resbelulu sangerosú, carele au maculatu tiér'a unu seculu intregu? (aplausu). Resbelele acestea nu le au fostu doritu nime, ele au fostu urmárele cele triste si neincungiurabile a normelorú fipsate, care prin urmare sau aratatu perniciose chiaru si pentru confessiunile acelea, care le au fostu cerutu.

La acestea mi voru respunde multi dintre stimatii Domni deputati, ca intre nationalitáti si confessiuni e o mare deosebire. Si eu sum de opiniunea acést'a, insa convingerea mea e aceea, ca ori ce pondo vomu pune in cestiunea nationalitátiloru, incredinti'a are totu-si o influintia cu multu mai mare asupra inimei, decátu cestiunea nationalitátiloru. Prin urmare déca va fi delaturata prin libertate caus'a acést'a mai mare a separárei, credeti mi, ca si caus'a cea mica a separárei se va delaturá prin libertate (asi'a e!).

Aici sau escatu temere, ca viitorulu nationalitátiloru e perichitatu prin civilisatiune. Si eu me temu de acést'a si recunoscú ca acei'a, caror'a le jace la inima nationalitatea, potu contá cu ingrijire la progresulu civilisatiunei, pentru ca cu progresarea civilisatiunei nationalitatea va deveni totu mai putienu periculosá. (aplausu). In timpurile mai vechi formau vreocâteva familii nationalitatea, si acést'a si acum'a e asi'a in Americ'a si Australi'a la popórele cele necultivate. Asi'a dara fiecare natiune mica e espusa pericolulu acestu, acéstui'a suntemu espusi si noi, si fratii nostrii Croati, precumu si tóte nationalitáti, care locuescu in patri'a acést'a. Dara prin ce sa ne aparámu, dóra prin aceea, ca sa invalimu nationalitatea cá pre o mumia in legi si sa o punemu in cript'a legislativei? (aplause sgomotóse). Nu! ce nu póte vietiú in secululu nostru, nu are nici viitoriu. (aplausu). Cine dara ingrijesce mai bine pentru securitatea nationalitátiloru, acei'a, care propunu astfeliu de legi, prin care ne abatemu dela calea civilisatiunei si impedeámu ori ce desvoltare, séu acei'a, care privescu libertatea de unic'a mesura pentru orice progresu, va sa dicá aceea, dela care depinde ridicarea si sustinerea fie cárei nationalitáti? (aplausu)

Si acum'a revinu la opiniunea mea, ca cestiunea nationalitátiloru este o cestiune pentru noi toti. Dupa convingerea mea, noi trebuie sa deslegámu laolalta cestiunea acést'a, insa tocmai pentru ca trebuie sa deslegámu cestiunea acést'a si pentru ca ne invatia istori'a, ca deslegarea unei cestiuni numai atunci e posibilá, déca modulu deslegárei nu sta in contradicere cu ideile secululu, — toc-

mai pentru aceea dău trebuie să deslegăm uesti-
unea naționalităților în consonanță cu ideile timpu-
lui nostru. Secolul nostru însă, multămita lui
Ddieu, e secolul libertății (strigări șgomotose de
eljenuri), și nu există puterea aceea, care ne aru
puté îndupleă, să parasim terenul libertății, că
sa ne retragem după valul privilegiilor.

(Va urmă.)

Ce-va despre conferințele invetiato- resci.

(Capetu.)

c) Tematele consultatiunilor trebuie să fie —
se întielege — de asiă natura, că să stea în strin-
sa legatură cu educația și instrucțiunea; —
sa-i deschida adăca invetiatoriului pört'a, că să
între și să culăga frumöse cunoscintie de pre in-
tinsulu câmpu alu pedagogiei, cari să-i servăca
de calanți în calea perfecțiunii lui speciali. Acestu
câmpu este de estensiunea cea mai imensă, ce si-o
pöte cine-va imagină; eăci marginile lui duc până
la infinitu! — Si chiar din acestu respectu te-
matele trebuie bine alese; trebuie să se ia în ha-
gare de sēma cele mai de apröpe și neîncongiura-
bile lipse, ce se ivescu în scölele nöstre și suntu
de o necesitate imperiösa de a le suplini cătu se
pöte mai urgentu, — că astfelu prin aceste pre-
cautiuni să se delaturedie obstaculii, ce cērea a
stagnă invetiamentulu din scölele nöstre populari.
Pre de alta parte astfelu de teme trebuie propuse
în conferință, cari să lase destulă tempu membri-
loru pentru de a se puté pregatí.

Lasu, ca fia-căre membru însusi este chiaru
referentu asupr'a întregii materii de desbatere;
dara este de recomandat, că pentru fia-căre tema
sa se alēga doi referenti, cari să o lucredie nede-
pendentu, liberi de ori-ce prejudețiu și la rendulu
loru să-si facă fia-căre observările basate pre mo-
tive puterice dandū temei unu resultatu cătu se
pöte de siguru și practicū! — După ce fia-căre
referentu si-a făcutu la rendulu seu raportulu în
conferința despre tem'a respectiva, se deschide
desbaterea generală a fia-cărei teme; — și în de-
cursulu desbaterei fia-căre membru este compe-
tentu ba datoriu chiaru a luă parte activă la des-
batere cu tactu de unu omu maturu per escelen-
țiam dīsu! —

Töte repetitiunile nefolositorie, töte nesiguri-
tățile, töte indoielile și pré estins'a desfășurare a
temei trebuie ocolita. La locul seu aru fi, deca
fia-căre membru va face unu raportu specialu des-
pre starea internă și esternă a scölei sele și ast-
felu alu presentă conferinței spre desbatere. —
Iēra ce se atinge de locul, unde să se țina con-
ferințele, trebuie să se alēga astfelu de punctu,
care să ofere membriloru ocaziune, de a cercetă
scöle mai bine organizate, că prin acest'a să li se
puna în evidința rezultatele castigate prin singu-
rățiile conferinței. Si invetiatoriulu, care repre-
sintă cutare scöla, să dea o critică cătu mai esac-
ta despre totu ce a pututu observă elu la sine, la
elevi, la materialulu de invetiamentu și la metod'a
propunerii în decursulu prelegeriloru și alu öre-
loru sele de preparatiune; töte acestea din punctu
de vedere moralu, instructivū și disciplinariu! —
Loculu ținerii conferințelor aru fi bine să se
fipsedie acolo, unde se găsescu scöle mai bine or-
ganizate, cari duc asiă dīcendū proti'a între cele-
lalte, pentru că să se dea invetiatoriloru ocaziune,
de a vedé practice regulele didactice pledate de
densii în cutare conferință! Din acestu respectu
tempulu ținerii conferințelor trebuie fipsatu, cându
se ținu încă prelegeri și încă în lun'a Iuniu, a-
pröpe de esamenu, cându se face repetitiune gene-
rală din töte obiectele! —

Pre langă töte acestea este de recomandat,
că în legatură cu conferințele nöstre invetiatoresci
să introducemu și asiă numitele s o c i e t ä t i d e
l e c t u r a, cari să consté din membrii con-
ferinței și alti amatori de astufeliu de lucruri.
Acēstă societate să-si țina adunările generali d'o-
data cu conferințele, cu care ocaziune să se țina
disertatiuni despre cutare teme de cuprinsu pedago-
gicu. Societatea să-si aiba și pre reprezentanții sei
legali prelānga unu fondu disponibilu, din care să
se cumpere opuri pedagogice, prin ajutorulu căror'a
sa-si mariască cerculu activității sele.

Eaca încă unu mediulocu pentru invetiatori
d'a se perfecționă în cariera-le! Avendu mai de-
parte în vedere promovărea intereselor școlare, nu
potu să nu amintescu cătusi de puțin de marele

avantagiū, ce aru aduce invetiatoriului doritoriu
d'a invetiă, înființarea de bibliotecă școlare prin
töte comunele. Si acēst'a s'ar face pré usioru,
cându fiacare comuna ar spendă anualiter cățiva
florini pentru cumpararea de opuri pedagogice, cari
sa înlesniască invetiatoriului și astumodu crescerea
și instruirea fiitoriloru cetățiani! Unu avantaju
acēst'a, care penelulu, acelu traducatoriu fidelu alu
faptelorü omenesci, lu descria în pré frumöse co-
lori, unde este tradusu în realitate! O scöla po-
pulară bine organizată după principiile pedagogiei
moderne nici nu se pöte întielege fără d'a avé o
bibliotecă macaru și mai puțină numerösă de cărți.

Să ne silim dēra totu din töte părțile a radi-
că starea invetiatoriescă la năltimea, ce ea este în dreptu a pretinde. Căci în-
epoc'a, în care ne gasim, nu se mai clasifică po-
pörăle după proporțiunea lor numerică: ci ele și
căstiga o importanță, se asiăza pre treptele öme-
riri după capitalurile morali, științifice și materi-
ali, ce le posedu!! Asiă dara epoc'a, în care ne
gasim, reclama imperiosu a ne alcatui esistenți'a
nöstră și internă și esternă conformu progresulu,
ce lu profesăca ömenimea astadi!

Cine dar ne pöte pune pre noi în stare d'a
fi capabili în a țiené contu de progresulu, ce lu face
ömenimea pre fia care minutu? Responsulu este
simplu: scöla! Cine ne pöte garantă capitaluri
moral, științifice și materiali întrunu modu asiă de
facil? Responsulu este simplu: scöla! —

Deca scöla ne garantă astufeliu de bunuri:
sa ne grabim a o pune cu o öra mai înainte în
stare d'a poté corespunde pre deplinu misiunii, ce
i-a încredințatü Domnedieu, și care constă în a re-
dică pre ömu la demnitătea, ce-i compete. — Si
vom ajunge la rezultatu: deca totu din töte părțile
vomu delatură obstaculii, ce stagnăca invetiamentulu
— dāndu astufeliu adeverat'a apretiare, ce reclama
starea invetiatoriescă! În fine mi
permite libertătea d'a face încheiere acestoru ren-
duri. Dea Domnedieu, că töte astea sa nu rămāna
unu: p i u m d e s i d e r i u m!

Ioanu Petrascu
invetiatoriu la Resinari.

Principatele române unite.

În 15 Novembre s'au deschisu corpurile le-
gitiörice Domnitoriulu le deschide cu armatoriulu
cuventu de tron:

Domni senatori! Domni deputati!

Aflāndu-me astadi în mijloculu d-vöstră, celu
dintăiu simțimentu de datorie ce se descēpta în
inim'a mea că si într'a d-vöstră, negresitu, este de
a multămi ceriului, ca si în anulü acest'a a in-
tinsu asupr'a nöstră binecuvăntarea sea de pace și
de abundință. Într'adeveru nu numai ca amu pu-
tutu esportă în acestu anu întreitü decātu alta data,
dara rezervele ce nu s'au esportatü încă suntu im-
mense. Acēstă prosperitate a doveditü ca deca, ne-
norocirile din urma au fostu unu boldu spre a ne
imbarbată că să luptāmu contr'a lorü, restrițea
este pentru popörele cele viguröse unu stimulentu
puternicu pentru desvoltarea activității naționale.

Deca, Domniloru, amu constatatü cu fericire
marea crescere a activității poporului românü, imi
implinescu o datorie constatāndu bun'a ordine ce
domnesce în töta țier'a, potü dice cu mândrie ca nati-
unea romāna înaintēca cu pasi rapedi spre a ocupă
unu locu în societatea modernă, unde natiunile se
clasifică după garantiile ce dau de moralitate, după
titlurile de serviciuri ce aducü umanității.

Unu incidentu numai a venitü să tulbure acēstă ar-
moniösa stare de lucruri: acēl'a de la Pietrosiani,
unde unu numeru de straini favoriti de situațiunea
localității, a pututu dejucă supraveghiarea autori-
tăților nöstre, putēndu-se întruní și trecē Du-
narea.

Desvoltarea tuturor ramurilor activității na-
ționale cere că si administratiunea să devie din dī
în dī mai în raportu cu necesitățile sociale. Ati
facutu multu, Domniloru, pentru acēst'a în sesiunea
trecută. Guvernulu meu caută la rendulu seu s'a-
duca înbunătățirile ce lu privescu.

Dar spre a ajunge la acēst'a trebuie să ținemu
de apröpe în vedere starea financiară, de la care
depinde töta desvoltarea materială a unui Statu,
și pentru care creditulu este adeveratulu dinamo-
metru. În privința acēst'a constatāmu cu bucu-
rie ca efectele publice, sporite în anulü 1867 cu
15 la sută s'au urcatü în acestu anu încă cu 18.

Astufelu obligatiunile rurale, cari la începutulu anu-
lui acestuia avéu cursu de 78, acumu se cempere
cu 96, ier obligatiunile Oppenheim cu 84; și cum
puté fi într'altu felu cându acumu nu numai ca bud-
getele nöstre nu se echilibrează cu unu deficitu,
dar ele lasu încă unu excedentü. Într'adeveru,
exercitiulu anulü 1867 s'a închis cu unu prisosu
de peste douedeci milione lei vechi, cu care s'a
pututu acoperi deficitulu anulü 1866, fără să mai
fimu nevoiji a recurge la unu nou imprumutü. E-
exercitiulu anulü curențu, deca nu va lasă unu pri-
sosu atâtü de mare, nu trebuie să uitāmu căte im-
bunătățiri s'au adusu în deosebitele serviciuri, căte
construcțiuni și mai cu sēma căte reparatiuni sau
facutu. Budgetele anulü viitoru ce suntu în cer-
cetarea comisiunii dumnévöstră ve încredințāca ea
er'a imprumuturilor este închisă și ca nici con-
tribuabililoru nu se ceru sacrificiuri noi, de si a-
vemü cu drumurile de feră și cu organizarea ar-
matei cheltueli extraordinarie de întâia ordine.

(Va urmă.)

23—2

Concursu.

Pentru ocupărea stațiilor vacante de inve-
tiatori din comunele S u s t r ' a, și T o p l ' a, în
Protopresviteratulu Hasziasului se escrie prin a-
cestu concursu, cu aceștea stațiuni suntu impreu-
nate următoarele emolumente anuale:

I. S u s t r ' a.

- a) în bani gal'a 63 fl. v. a.
- b) în naturalii: 20 meti de grāu, 20 meti de cu-
curuzu, 50 puncti de sare, 50 puncti de clisă,
15 puncti de lumini, 8 stāngini de lemne, 4
jugere de samenatü, 1 jugeru de grādina, și
si cartiru liberu.

II. T o p l ' a.

- a) în bani gal'a 21 fl. v. a.
- b) în naturalii: 6 meti de grāu, 16 meti de cu-
curuzu, 50 puncti de sare, 50 puncti de clisă,
10 puncti de lumini, 8 stāngini de lemne, 1
jugeru de grādina, și cartiru liberu.

Doritorii de a ocupă vre-unulu din aceste
posturi de invetiatori, suntu avisati recursurile lorü
indiestrate cu documentele preschise și adresate că-
tra Venerabilulu Consistoriu Aradanu, a le tramite
subscrișului până în 12 Decembre a. c.

Bellinz 11 Novembre 1868.

Constantinu Gruiciu,
Protopresv. Hasziasulu și district.
Inspectoru de scöle.

18—2

Concursu.

Pentru ocupărea stațiilor invetiatoresci din
comunele:

1. Sant-Andrasiu cu salariu anualu de 100
fl. v. a. doi stāngini cubici de lemne, și cartiru
naturalu.
2. Chergesiu cu salariu anualu de 100 fl.
v. a. 6 stāngini cubici de lemne și cartiru natu-
raralu, se deschide concursu, doritorii de a ocupă
aeeste stațiuni voru adresă concursele lorü la sub-
scrișulu până la 1 Decembre cu documentele: ca
suntü de religiunea gr. or., ca au absolvatü cur-
sulu pedagogicu ori clericalu în institutulu archi-
diecesanu din Sabiu.

De v'a, 11 Noemvre 1868.

Inspectoratulu districtualu școlarü
gr-or. alu Devei.

Ioann Papiu,
Protopopu.

Nr. 25—2

Edictu

Dimitrie Iordachie Proca din Resnovu, carele
acum de trei ani, au parasitü cu necredință pre
legiuita sa socie Ana nascută Carstea caré e din Cri-
stianu, prebegindü în lume, și nesciinduse locul
afărui lui, — dupăce încă si prin Edictulu din 26
martiu a. c. fu citatü, se mai citeaza și prin ace-
st'a, că în terminu de siēse luni, dela datulu de
fatia, să se presentedie înainte subscrișului Sca-
unu protopopescu, spre a stă fatia cu pomenit'a lui
sotie, și a respunde la invinirile ce i se facu din
partea acesteia, căci la din contra, si fără de den-
sulu se va decide procesulu matrimonialü, urditu
în contr'a lui — în scutul S. S. canöne bisericesci.
Dela scaunulu protopopescu alu Branului gre-
co-orientalu.

Zernesci în 10 Octomvre 1868.

Ioann Metianu,
Protopopu.